GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2022 m. balandžio 7 d.[1]

Byla C-163/21

AD ir kt.
prieš
PACCAR Inc,
DAF TRUCKS NV,
DAF Trucks Deutschland GmbH

(*Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 7, Ispanija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Taisyklės, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo – Slapti susitarimai dėl sunkvežimių kainų nustatymo ir bruto kainų didinimo Europos ekonominėje erdvėje – Svarbių įrodymų, leidžiančių įvertinti dirbtinį kainų padidėjimą ir patirtą žalą, parengimas *ex novo*“

I. Įvadas

1. Direktyva 2014/104/ES[2] siekiama suderinti, be kita ko, įrodymų atskleidimo taisykles privačiojo Europos Sąjungos konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimo bylose („private enforcement“). Šiomis aplinkybėmis bylose dėl žalos atlyginimo šalių galimybė veiksmingai naudotis savo teisėmis gali priklausyti nuo jų galimybės susipažinti su svarbiais įrodymais. Tačiau šalis, kuriai tenka įrodinėjimo pareiga, ne visada gali turėti tokių įrodymų arba ji ne visada gali juos lengvai gauti[3].

2. Be to, gali būti, kad priešinga šalis taip pat neturi svarbių įrodymų, nes tokie įrodymai anksčiau neegzistavo. Siekdama įvykdyti prašymą atskleisti tuos įrodymus ši šalis juos turėtų parengti *ex novo*, apibendrindama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis.

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1).

[3] Komisijos komunikato dėl nacionalinių teismų užtikrinamos konfidencialios informacijos apsaugos privačiojo ES konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimo bylose (OL C 242, 2020, p. 1) 9 punktas.

3. Būtent tokiomis aplinkybėmis pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismui suteikiantis galimybę išaiškinti, ar atsižvelgdama į Direktyvą 2014/104 bylos šalis gali prašyti priešingai šaliai nurodyti atskleisti įrodymus, kuriuos ji turi parengti *ex novo*.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

4. Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad Sąjungoje nagrinėjant bylą, susijusią su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, ieškovo, kuris pateikė pagrįstą paaiškinimą, kuriame nurodomi pagrįstai turimi faktai ir įrodymai, pakankami jo reikalavimo atlyginti žalą patikimumui pagrįsti, prašymu nacionaliniai teismai galėtų nurodyti atsakovui arba trečiajai šaliai atskleisti jų turimus svarbius įrodymus, laikantis šiame skyriuje nustatytų sąlygų. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai teismai, atsakovo prašymu, galėtų nurodyti ieškovui arba trečiajai šaliai atskleisti svarbius įrodymus.

<…>“

B. Ispanijos teisė

5. Direktyva 2014/104 į Ispanijos teisę perkelta 2017 m. gegužės 26 d. *Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores* (Karaliaus dekretas-įstatymas Nr. 9/2017, kuriuo perkeliamos Europos Sąjungos direktyvos finansų, prekybos ir sveikatos, taip pat darbuotojų judėjimo srityse; BOE, Nr. 126, 2017 m. gegužės 27 d.).

III. Faktinės aplinkybės ir pagrindinė byla

6. 2016 m. liepos 19 d. Europos Komisija priėmė Sprendimą C(2016) 4673 *final* dėl procedūros pagal [SESV] 101 straipsnį ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo 53 straipsnį (byla AT.39824 – Sunkvežimiai) (OL C 108, 2017, p. 6, toliau – 2016 m. liepos 19 d. sprendimas). Tarp šio sprendimo adresačių nurodytos atsakovės pagrindinėje byloje, t. y. bendrovės *PACCAR Inc*, DAF TRUCKS NV ir *DAF Trucks Deutschland GmbH*.

7. Šiuo sprendimu Komisija pripažino, kad egzistuoja kartelis, kuriame dalyvauja penkiolika tarptautinių sunkvežimių gamintojų, dėl dviejų kategorijų gaminių, t. y. sunkvežimių (vilkikų ar standžiosios jungties sunkvežimių), sveriančių nuo 6 iki 16 tonų, taip pat sveriančių daugiau nei 16 tonų.

8. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas to nenurodė, iš 2016 m. liepos 19 d. sprendimo matyti, kad įrodytas atsakovių pagrindinėje byloje dalyvavimas darant SESV 101 straipsnio pažeidimą nuo 1997 m. sausio 17 d. iki 2011 m. sausio 18 d.

9. 2019 m. kovo 25 d. ieškovės pagrindinėje byloje, AD ir kt., įsigijusios sunkvežimių, galinčių patekti į pažeidimo, dėl kurio priimtas 2016 m. liepos 19 d. sprendimas, taikymo sritį, pagal *Ley de Enjuiciamiento Civil* (Civilinio proceso kodeksas) 283a straipsnį prašė leisti susipažinti su

atsakovių pagrindinėje byloje turimais įrodymais. Šiuo klausimu jos rėmėsi poreikiu gauti tam tikras įrodinėjimo priemones, kad galėtų įvertinti dirbtinį kainų padidėjimą, be kita ko, kad palygintų rekomenduojamas kainas prieš kartelio laikotarpį, jo metu ir po jo. Konkrečiau kalbant, jų prašymas pateiktas dėl galimybės susipažinti su, pirma, nuo 1990 m. sausio 1 d. iki 2018 m. birželio 30 d. pagamintų modelių, suklasifikuotų pagal pagaminimo metus ir tam tikras charakteristikas, sąrašu, antra, kiekvieno šiame sąraše nurodyto modelio gamyklos kainomis (bruto kainos) ir, trečia, šių modelių „total delivery cost“.

10. Atsakovės pagrindinėje byloje ginčijo šį prašymą, be kita ko, tvirtindamos, kad tam tikrus prašomus dokumentus reikėtų parengti *ad hoc*.

11. Išklausytos dėl galimybės Teisingumo Teismui pateikti prejudicinį klausimą atsakovės pagrindinėje byloje pažymėjo, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalyje nurodyti prašymai atskleisti įrodymus negali apimti anksčiau neegzistavusių įrodymų. Todėl remiantis šia nuostata negalima prašyti parengti įrodymų atsižvelgiant į tai, kad pagal būtinumo, proporcingumo ir mažiausių sąnaudų principus atsakovei tai galėtų reikšti pernelyg didelę naštą, viršijančią tai, ko reikalauja paprastas dokumentų atskleidimas. Ieškovės pagrindinėje byloje palaiko priešingą šios nuostatos aiškinimą.

IV. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

12. Būtent šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona* (Barselonos komercinis teismas Nr. 7, Ispanija) 2020 m. vasario 21 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. kovo 11 d., nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2014/104] 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad svarbių įrodymų atskleidimas taikomas tik atsakovo ar trečiosios šalies turimiems ir jau esamiems dokumentams, ar, atvirkščiai, 5 straipsnio 1 dalis apima ir galimybę atskleisti dokumentus, kuriuos šalis, kuriai pateiktas prašymas suteikti informaciją, turi parengti *ex novo*, tuo tikslu apibendrindama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis?“

13. Rašytines pastabas pateikė pagrindinės bylos šalys, Ispanijos ir Nyderlandų vyriausybės, taip pat Komisija. Teismo posėdžio nebuvo rengiama.

V. Analizė

14. Vieninteliu prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad svarbių įrodymų atskleidimas apima tik atsakovo ar trečiosios šalies turimus jau egzistuojančius dokumentus, ar, priešingai, ši nuostata apima ir galimybę atskleisti dokumentus, kuriuos prašymą pateikti informacijos gavusi šalis turėtų parengti *ex novo*, apibendrindama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis.

15. Prieš nagrinėjant šį klausimą pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą priimtinas, paskui – ar Direktyva 2014/104 taikytina pagrindinėje byloje.

A. Dėl priimtinumo

16. Ieškovės pagrindinėje byloje mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia pripažinti nepriimtinu. Jų nuomone, šis prašymas pateiktas dėl hipotetinės situacijos, kai pažeidėjas turi parengti dokumentus *ex novo*. Tačiau šiuo atveju toks parengimas nebūtinas, siekiant įvykdyti pagrindinėje byloje nagrinėjamą prašymą atskleisti įrodymus.

17. Atsakovės pagrindinėje byloje neginčija šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo klausimo ir teigia, kad pagal Direktyvos 2004/48/EB [4] 6 straipsnio 1 dalį leidžiama nurodyti pateikti priešingos šalies žinioje esančius įrodymus. Jos primena, kad, Komisijos nuomone, ši nuostata šalį gali įpareigoti ieškoti įrodymų savo organizacijoje, be kita ko, atskiruose jos kontroliuojamuose teisės subjektuose [5]. Atsakovių pagrindinėje byloje nuomone, tai pasakytina ir dėl Direktyvos 2014/104. Vis dėlto jos tvirtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pateiktam prašymui įvykdyti jos turėtų ne parengti rašytinį įrodymą, kuris neegzistuoja, bet parengti informaciją *ex novo*.

18. Dėl šių dviejų argumentų pažymiu, kad iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tik nurodo, kad šiuo atveju prašymas atskleisti įrodymus pateiktas dėl dokumentų, kurie, tokie, kokių prašyta, *gali* būti anksčiau neegzistavę ir juos gali reikėti parengti.

19. Vis dėlto primintina, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija ir iš esmės Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą.

20. Be to, kadangi per SESV 267 straipsnyje nurodytą procedūrą tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas yra kompetentingas nustatyti ir vertinti nagrinėjamos bylos faktines aplinkybes, Teisingumo Teismas iš esmės turi nagrinėti tik tuos vertinimo veiksnius, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė jam pateikti, atsižvelgti į situaciją, kurią šis teismas laiko nustatyta, ir negali būti saistomas vienos iš pagrindinės bylos šalių pateiktų prielaidų [6].

21. Vadinasi, šis prejudicinis klausimas yra priimtinas.

B. Dėl Direktyvos 2014/104 taikytinumo

22. Neatrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl Direktyvos 2014/104 taikytinumo pagrindinėje byloje, ir suinteresuotieji asmenys dėl to nesiginčija Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje. Vis dėlto išnagrinėsiu šį klausimą, nes tam tikri pagrindinės bylos aplinkybių neaiškumai lemia abejones dėl šios direktyvos taikytinumo *ratione materiae* ir *ratione temporis* šioje byloje.

[4] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32).

[5] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės aktų nuostatų pažeidimo, atlyginimo (COM(2013) 404 *final*).

[6] Žr., be kita ko, 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimą *Coty Germany* (C-567/18, EU:C:2020:267, 22 punktas).

1. Dėl Direktyvos 2014/104 taikytinumo „ratione materiae“

a) Problemos išdėstymas

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad prašymas atskleisti įrodymus pateiktas pagal Civilinio proceso kodekso 283a straipsnį po to, kai buvo priimtas 2016 m. liepos 19 d. sprendimas.

24. Šiuo klausimu pažymiu, kad, tam tikrų autorių nuomone, prašymas atskleisti įrodymus pagal Civilinio proceso kodekso 283a straipsnį gali būti pateiktas ir prieš pareiškiant ieškinį dėl esmės[7]. Šiuo atveju tą prašymą pateikusi šalis turi pareikšti ieškinį dėl esmės per 20 dienų[8].

25. Iš šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nematyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas prašymas atskleisti įrodymus pateiktas vykstant procesui, per kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme jau buvo pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo. Matyti tik tai, kad grįsdamos šį prašymą ieškovės pagrindinėje byloje tvirtino, kad tenkinamos visos sąlygos, būtinos numatomų pareikšti ieškinių dėl žalos atlyginimo („acciones de daños que se pretenden ejercitar“) pagrįstumui tinkamai įvertinti.

26. Konkrečiai nenurodydamos klausimo, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas prašymas atskleisti įrodymus pateiktas vykstant procesui, per kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme jau buvo pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo, ieškovės pagrindinėje byloje pažymi, kad procesas, kuriam vykstant pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, yra procesas dėl galimybės susipažinti su įrodymų šaltiniais.

27. Vis dėlto Ispanijos vyriausybė nurodo, kad ieškovės pagrindinėje byloje pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo, remdamosi 2016 m. liepos 19 d. sprendimu. Šiomis aplinkybėmis Komisija nurodo mananti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies aiškinimo nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo už konkurencijos taisyklių pažeidimą. Atsakovės pagrindinėje byloje ne taip vienareikšmiškai nurodo, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas privačia iniciatyva vykstant teismo procesui dėl 2016 m. liepos 19 d. sprendimu grindžiamo konkurencijos teisės įgyvendinimo. Be to, rašytinėse pastabose jos nurodo ieškovių pagrindinėje byloje ieškinį dėl žalos atlyginimo („jų ieškinį“).

28. Net atsižvelgiant į suinteresuotųjų asmenų rašytines pastabas šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinys neleidžia vienareikšmiškai nustatyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas prašymas atskleisti įrodymus pateiktas ne anksčiau nei reikalavimas atlyginti žalą, o tuo pačiu metu kaip toks reikalavimas arba vėliau.

29. Direktyvos 2014/104 1 straipsnio „Dalykas ir taikymo sritis“ 2 dalyje nurodyta, kad šioje direktyvoje nustatytas, be kita ko, konkurencijos taisyklių vykdymo užtikrinimas „nacionaliniams teismams nagrinėjant ieškinius dėl žalos atlyginimo“. Toliau tos direktyvos 22 straipsnio 2 dalyje,

[7] Žr. Marcos, F. „Transposition of the Antitrust Damages Directive into Spanish Law“, *Working Paper IE Law School*, 2018, AJ8-241-I, p. 28. Panašu, kad remiantis šia nuostata ir pasak šio autoriaus, kalbama apie 20 dienų terminą nuo datos, kurią buvo priimtas prašymas atskleisti įrodymus.

[8] Civilinio proceso kodekso 283a straipsnio e punkte nustatyta, kad tuo atveju, jeigu ieškinys dėl esmės nepareikštas, nacionalinis teismas savo iniciatyva iš prašymą atskleisti įrodymus pateikusios šalies priteisia bylinėjimosi išlaidas ir ją pripažįsta atsakinga už asmeniui, kuriam taikytos priemonės, padarytą žalą.

kurioje reglamentuojamas kitas nei esmines šios direktyvos nuostatas perkeliančių nacionalinių nuostatų taikymas laiko atžvilgiu, nustatytas jų taikymas *ratione temporis*, remiantis data, kai nacionaliniame teisme pareikštas ieškinys dėl žalos atlyginimo [9].

30. *A priori* neatrodo, kad taip apibrėžta Direktyvos 2014/104 taikymo sritis apima reikalavimus atskleisti įrodymus, pateiktus anksčiau nei reikalavimas dėl žalos atlyginimo. Tam tikri nacionalinės teisės aktų leidėjai [10], taip pat tam tikri mokslininkai [11], regis, taip aiškina šią direktyvą. Vadovaudamosi šiuo aiškinimu valstybės narės vis dėlto gali nustatyti tokiems prašymams atskleisti įrodymus taikomas taisykles. Iš tikrųjų pagal tos direktyvos 5 straipsnio 8 dalį valstybės narės gali įvesti taisykles, pagal kurias būtų atskleidžiama daugiau įrodymų, nepažeisdamos jos 5 straipsnio 4 ir 7 dalių ir 6 straipsnio.

31. Atsižvelgdamas į abejones dėl to, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui jau buvo pateiktas reikalavimas dėl žalos atlyginimo, turiu išnagrinėti pirmesniame šios išvados punkte pateikto aiškinimo pagrįstumą.

b) Vertinimas

32. Tam tikrose kalbinėse versijose [12] Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies, kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti, formuluotė yra mažiau ribojanti ir ne tokia kategoriška, palyginti su šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalimi.

33. Be to, Direktyvos 2014/104 2 straipsnio 13 punkte pateikta sąvoka „įrodymai“ tam tikrose kalbinėse versijose [13] apibrėžta nurodant visų rūšių įrodymus, priimtinus „*bylą nagrinėjančiam nacionaliniam teismui*“, o kitose kalbinėse versijose [14] – priimtinus „*nacionaliniam teismui, į kurį kreiptasi*“, nenurodant, kad kalbama apie ieškinį dėl žalos atlyginimo (pasviruoju šriftu išskirta mano).

34. Dar svarbiau tai, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo nenoras apriboti Direktyvos 2014/104 5 straipsnio taikymo srities taip, kad ji apimtų tik prašymus atskleisti įrodymus, pateiktus kartu su ieškiniu dėl žalos atlyginimo ar vėliau, regis, atsispindi šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalyje ir 6 straipsnio 4 dalies b punkte.

35. Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 3 dalyje neišsamiai nurodyti prašymo atskleisti įrodymus proporcingumo nagrinėjimo kriterijai.

[9] Pagal šią nuostatą „valstybės narės užtikrina, kad bet kurios nacionalinės priemonės, patvirtintos pagal 21 straipsnį, išskyrus tas, kurios nurodytos 1 dalyje, nebūtų taikomos ieškiniams dėl žalos, kurie nacionaliniuose teismuose pateikti iki 2014 m. gruodžio 26 d.“.

[10] Žr. Malinauskaitė, J., Cauffman, C. „The Transposition of the Antitrust Damages Directive in the Small Member States of the EU – A Comparative Perspective“, *Journal of European Competition Law & Practice*, 2018, 9 t., Nr. 8, p. 501.

[11] Kirst, P. „The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe“, *European Competition Journal*, 2020, 16 t., Nr. 1, p. 113 ir Petr, M. „Czech Republic“, Piszcz, A. (leid.), *Implementation of the EU Damages Directive in Central and Eastern European Countries, University of Warsaw Faculty of Management Press*, Warsaw, 2017, p. 98. Taip pat šiuo klausimu, bet ne taip kategoriškai, žr. Rodger, B.J., Sousa Ferro, M., Marcos, F. „A Panacea for Competition Law Damages Actions in the ES? A Comparative View of the Implementation of the EU Antitrust Damages Directive in sixteen Member States“, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2019, 26 t., Nr. 4, p. 488 ir 489.

[12] Be kita ko, anglų ir prancūzų kalbinėse versijose, kuriose nurodyta, kad valstybės narės turi užtikrinti galimybę pateikti prašymą atskleisti įrodymus „Sąjungoje nagrinėjant bylą, *susijusią* su ieškiniu dėl žalos atlyginimo“ (pasviruoju šriftu išskirta mano), o lenkų kalbinėje versijoje nurodyta būtent „byla dėl žalos atlyginimo“ („w postępowaniu o odszkodowanie“).

[13] Be kita ko, lenkų kalbinėje versijoje („przed sądem krajowym, do którego wpłynęło powództwo“).

[14] Be kita ko, prancūzų kalbinėje versijoje.

36. Vadovaujantis šia logika Direktyvos 2014/104 6 straipsnio, reglamentuojančio įrodymų, įtrauktų į konkurencijos institucijos bylą, atskleidimą, 4 dalies b punkte daroma nuoroda į šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalį ir patikslinta, kad pagal pastarąją nuostatą vertindami nurodymo atskleisti informaciją proporcingumą nacionaliniai teismai taip pat įvertina, ar prašymas atskleisti informaciją pateiktas dėl nacionaliniame teisme nagrinėjamo ieškinio dėl žalos atlyginimo.

37. Vadovaujantis šia logika Direktyvos 2014/104 22 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą teisės gauti kompensaciją apsaugą, nebūtina ieškovui atskleisti visų dokumentų, susijusių su procesu pagal SESV 101 ar 102 straipsnius, remiantis tik tuo, kad ieškovas „ketina pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo“, nes itin menkai tikėtina, kad ieškinys turės būti grindžiamas visais įrodymais, turimais su tuo procesu susijusioje byloje. Be to, šios direktyvos 27 konstatuojamojoje dalyje nurodyta „[nukentėjusiųjų galimybė] susipažinti su svarbiais įrodymais, kurių reikia jų ieškiniams dėl žalos atlyginimo parengti“.

38. Iš Direktyvos 2014/104 6 straipsnio 4 dalies b punkto, siejamo su jos 22 ir 27 konstatuojamosiomis dalimis, matyti, kad tam tikri su konkurencijos institucijų vykdomomis procedūromis susiję įrodymai ieškovui gali būti atskleisti tik gavus jo prašymą atskleisti įrodymus pagal šios direktyvos 6 straipsnį, jeigu jis ketina pateikti reikalavimą atlyginti žalą. Tai turėtų būti taikoma ir direktyvos 5 straipsniui.

39. Iš tikrųjų Sąjungos teisės aktų leidėjas negalėjo sukurti sistemos, pagal kurią dėl konkurencijos teisės pažeidimo žalą patyręs asmuo gali pateikti prašymą atskleisti įrodymus, nors nėra jokio ieškinio dėl esmės, jeigu dokumentai yra konkurencijos institucijos byloje, bet tokį prašymą gali pateikti, tik kai toks ieškinys nagrinėjamas, jeigu joje nėra įrodymų. Be to, aplinkybė, kad tokią procedūrą pradeda konkurencijos institucija, nepagrįstų tokio atskyrimo. Iš tikrųjų, kaip matyti iš Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies, abiem atvejais tam, kad galėtų prašyti atskleisti įrodymus, ieškovas turi galėti pagrįsti savo reikalavimo dėl žalos atlyginimo patikimumą.

40. Be to, išsamumo sumetimais pažymiu, kad abiem atvejais, žinoma, turi egzistuoti prašomų atskleisti įrodymų ir dėl konkurencijos teisės pažeidimo žalą patyrusio asmens numatomo pareikšti ieškinio ryšys, o prašomi įrodymai visų pirma turi būti svarbūs.

41. Vis dėlto neatrodo, kad Direktyvoje 2014/104 nustatyta sąsaja, kuri procesiniu lygmeniu teoriškai turi egzistuoti tarp prašymo atskleisti įrodymus ir ieškinio dėl žalos atlyginimo (prašymas atskleisti įrodymus, kaip priemonė byloje dėl esmės; prašymas, nagrinėjamas vykstant papildomam procesui ar net atskiram procesui).

42. Direktyvoje 2014/104 nenustatytas ir momentas, nuo kurio laikoma, kad nacionaliniame teisme pateiktas reikalavimas atlyginti žalą.

43. Vadinasi, net jeigu Direktyva 2014/104 taikoma tik nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo pateiktiems prašymams atkleisti įrodymus, galima laikyti, kad, kai reikalavimas atlyginti žalą turi būti pateikiamas per trumpą laikotarpį, antraip taikomos sankcijos, po pateikto prašymo atskleisti įrodymus, kuriame pagrįstas reikalavimo atlyginti žalą patikimumas, arba, galbūt, per trumpą laikotarpį po to, kai tas prašymas buvo patenkintas, prašymas atskleisti įrodymus yra pateiktas nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo ir (arba) tai yra sąlyginis tokio ieškinio pareiškimas.

c) Diskusija dėl priešingo aiškinimo ir jo atmetimo argumentai

44. *A priori* būtų galima pritarti priešingam, nei pateiktas šios išvados 38 punkte, Direktyvos 2014/104 nuostatų aiškinimui.

45. Galima argumentuoti, kad Direktyva 2014/104 iš esmės neapima prieš pareiškiant ieškinį dėl esmės pateiktų prašymų atskleisti įrodymus. Vadovaujantis šiuo aiškinimu šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalies b punktas būtų taikomas tik jeigu nacionalinės teisės aktų leidėjas nusprendė pagal tos direktyvos 5 straipsnio 8 dalį nustatyti taisykles, pagal kurias leidžiama atskleisti daugiau įrodymų, ir, konkrečiau kalbant, leidžiama prašyti atskleisti įrodymus prieš pareiškiant ieškinį dėl esmės. Kadangi valstybės narės gali pasinaudoti galimybe įvesti tokias taisykles, nepažeisdamos šios direktyvos 6 straipsnio, valstybė narė negali leisti pateikti prašymo atskleisti įrodymus *ex ante*, kurių proporcingumas nebūtų nagrinėjamas, nes šis nagrinėjimas leidžia apsaugoti viešojo konkurencijos taisyklių įgyvendinimo interesą.

46. Vis dėlto pirmiausia Direktyvos 2014/104 parengiamųjų darbų analizė neleidžia pritarti tokiam aiškinimui.

47. Direktyvos pasiūlyme remdamasi konsultacijų rezultatais Komisija nurodė, kad „respondentai pritarė pagrindiniam kompensacijos principui ir susijusiam [Komisijos] sprendimui nesiūlyti tokių priemonių kaip JAV <…> bylos šalių išsamus susipažinimas su priešingos šalies teikiama medžiaga iki teisiamojo posėdžio [„pre-trial discovery“]“ [15]. Iš jo nematyti, kad nacionaliniam teismui kontroliuojant negalima atskleisti įrodymų prieš pareiškiant ieškinį dėl esmės, jeigu ieškovas gali pagrįsti reikalavimo dėl žalos atlyginimo patikimumą.

48. Dar svarbiau tai, kad iš parengiamųjų darbų matyti, jog Sprendimas *Pfleiderer* [16] lėmė didelį netikrumą dėl dokumentų, kurie gali būti atskleisti, kategorijų ir jį siekiama pašalinti Direktyva 2014/104 [17]. Byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant bylą dėl prašymo leisti susipažinti su visa nacionalinės konkurencijos institucijos bylos medžiaga, pateikto siekiant parengti ieškinį dėl žalos atlyginimo. Regis, noras pašalinti šį netikrumą padėjo tam, kad šioje direktyvoje nurodyta galimybė prašyti atskleisti įrodymus, kai ketinama pateikti reikalavimą atlyginti žalą atsižvelgiant ne į minėtos direktyvos 5 straipsnį „Įrodymų atskleidimas“, o tik į jos 6 straipsnį „Įrodymų, įtrauktų į konkurencijos institucijos bylą, atskleidimas“ [18].

[15] Taip pat žr. Komisijos tarnybų darbo dokumentą dėl ieškinių dėl žalos, patirtos dėl Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (*Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules* [SEC(2008) 404 *final*], nurodytą Baltojoje knygoje dėl ieškinių atlyginti žalą, patirtą dėl EB antimonopolinių taisyklių pažeidimo. Šio darbo dokumento 95 punkte Komisija paskelbė, kad aiškiai nesiūlo pernelyg plačios ankstesnio už procesą atskleidimo sistemos, kurią būtų nelengva pritaikyti prie valstybių narių teisinių tradicijų ir civilinio proceso principų ir kuri galėtų prieštarauti tam tikrų valstybių narių viešosios tvarkos principams.

[16] 2011 m. birželio 14 d. sprendimas (C-360/09, EU:C:2011:389).

[17] Žr. *Commission Staff Working, Document – Impact Assessment Report, Damages actions for breach of the ES antitrust rules Accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union* (SWD(2013) 203 *final*), pateikiamą tik anglų kalba.

[18] Šiomis aplinkybėmis Direktyvos 2014/104 22 konstatuojamojoje dalyje dėl įrodymų, įtrauktų į konkurencijos institucijos bylą, atskleidimo nurodyta situacija, kai ieškovas „ketina pateikti ieškinį“. Šios konstatuojamosios dalies formuluotė, nurodyta šios išvados 37 punkte pagrindžiant šiuo atveju palaikomą aiškinimą, aiškiai paimta iš 2013 m. birželio 6 d. Sprendimo *Donau Chemie ir kt.* (C-536/11, EU:C:2013:366, 33 punktas), kuriame remiamasi 2011 m. birželio 14 d. Sprendimu *Pfleiderer* (C-360/09, EU:C:2011:389).

49. Antra, Direktyvos 2014/104 5 straipsnį ir 6 straipsnį siejantis ryšys neleidžia nuspręsti, kad antrosios nuostatos taikymo sritis platesnė nei pirmosios. Pirma, šios direktyvos 6 straipsnis taikomas „ieškinių dėl žalos atlyginimo atveju“, „kartu su 5 straipsniu“ [19]. Antra, nacionaliniai teismai nagrinėja prašymo atskleisti įrodymus proporcingumą pagal tos direktyvos 5 straipsnio 3 dalį. Taigi, nors taikydami tos direktyvos 6 straipsnį nacionaliniai teismai turi atsižvelgti į tai, ar prašymas pateiktas nagrinėjant ieškinį dėl žalos atlyginimo („papildomai nacionaliniai teismai įvertina <…>“), prireikus į tai gali būti atsižvelgta ir tada, kai proporcingumas nagrinėjamas vien Direktyvos 2014/104 5 straipsnio taikymo kontekste. Aplinkybė, kad teisės aktų leidėjas tai aiškiai nurodo šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalies b punkte, rodo norą sustiprinti prašymą atskleisti į konkurencijos institucijos bylą įtrauktus įrodymus ir ieškinį dėl žalos atlyginimo turintį sieti ryšį.

50. Trečia, kartais gali būtinai prireikti atskleisti įrodymus prieš pareiškiant ieškinį dėl esmės, kad būtų galimybė parengti tokį ieškinį. Ši galimybė prisideda prie SESV 101 ir 102 straipsnių veiksmingumo. Vadovaujantis šiuo požiūriu, jeigu būtų nuspręsta, kad anksčiau nei reikalavimas atlyginti žalą pateiktas prašymas atskleisti įrodymus tam tikromis sąlygomis taip pat patenka į Direktyvos 2014/104 taikymo sritį, tai leistų sumažinti valstybių narių nacionalinių sistemų skirtumus ir suderinti veiksmingam Sąjungos konkurencijos teisės įgyvendinimui reikšmingas taisykles [20].

51. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šios išvados 38–43 punktuose, reikia nuspręsti, kad bent tam tikrais atvejais [21] prašymas atskleisti įrodymus, faktiškai pateiktas prieš pateikiant reikalavimą atlyginti žalą, gali patekti į Direktyvos 2014/104 taikymo sritį.

2. Dėl Direktyvos 2014/104 taikytinumo „ratione temporis“

52. Ieškovės pagrindinėje byloje pateikė pagrindinėje byloje nagrinėjamą prašymą atskleisti įrodymus 2019 m. kovo 25 d., t. y. po Direktyvos 2014/104 perkėlimo datos, nustatytos 2016 m. gruodžio 27 d., remdamosi nacionalinėmis šios direktyvos perkėlimo į Ispanijos teisę nuostatomis.

53. Be to, kaip nurodžiau šios išvados 8 punkte, iš 2016 m. liepos 19 d. sprendimo matyti, jog įrodyta, kad atsakovės pagrindinėje byloje dalyvavo darant pažeidimą nuo 1997 m. sausio 17 d. iki 2011 m. sausio 18 d., t. y. iki Direktyvos 2014/104 perkėlimo datos.

54. Šiomis aplinkybėmis atsakymas į klausimą, ar Direktyva 2014/104 taikoma *ratione temporis*, yra šios direktyvos 22 straipsnyje.

55. Pagal Direktyvos 2014/104 22 straipsnio 1 dalį esmines šios direktyvos nuostatas perkeliančios nacionalinės nuostatos negali būti taikomos atgaline data. Taigi ši taisyklė netaikoma „kitas“ tos direktyvos nuostatas perkeliančioms nacionalinėms nuostatoms. Kiek tai susiję su pastarosiomis perkėlimo nuostatomis, pagal šios direktyvos 22 straipsnio 2 dalį valstybės narės tik turi užtikrinti, kad jos nebūtų taikomos ieškiniams dėl žalos, kurie nacionaliniuose teismuose

[19] Žr. Direktyvos 2014/104 6 straipsnio 1 dalį.

[20] Šiame kontekste žr. Direktyvos 2014/104 7 konstatuojamosios dalies trečią ir ketvirtą sakinius, kuriuose nurodyta: „dėl <…> skirtumų atsiranda netikrumas dėl sąlygų, kuriomis nukentėjusiosios šalys gali pasinaudoti iš SESV kylančia teise gauti kompensaciją, taip pat daromas poveikis tikrajam tokios teisės veiksmingumui. Kadangi nukentėjusiosios šalys dažnai renkasi reikalauti atlyginti žalą savo įsisteigimo valstybė[s] narė[s] [teismuose], dėl nacionalinių taisyklių skirtumų ieškinių dėl žalos atlyginimo sąlygos yra nevienodos ir todėl gali būti daromas poveikis konkurencijai tose rinkose, kuriose veikia tiek tos nukentėjusiosios šalys, tiek pažeidimą padariusios įmonės“. Taip pat šiuo klausimu žr. šios direktyvos 8 ir 9 konstatuojamąsias dalis.

[21] Be kita ko, jeigu prašymą atskleisti įrodymus ir reikalavimą atlyginti žalą sieja toks ryšys, koks nustatytas Ispanijos teisėje, reiškiantis būtent pareigą pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo per 20 dienų nuo prašymo atskleisti įrodymus pateikimo, antraip taikomos sankcijos. Žr. 8 išnašą.

pareikšti iki 2014 m. gruodžio 26 d. Vadinasi, tos nuostatos turi būti taikomos bylose, nacionaliniuose teismuose iškeltose po Direktyvos 2014/104 perkėlimo datos. Tokia šios direktyvos neesminių nuostatų taikytinumo logika pagal nacionalinę teisę įprastai taikoma procesinėms nuostatoms. Todėl darau išvadą, kad nuoroda į „nacionalines priemones [nuostatas], <…> išskyrus [esmines nuostatas]“, kaip tai suprantama pagal tos direktyvos 22 straipsnio 2 dalį, reiškia procesines nuostatas.

56. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad prašymu priimti prejudicinį sprendimą siekiama išsiaiškinti Direktyvos 2014/104 5–8 straipsniuose reglamentuojamą įrodymų atskleidimo sistemą, Ispanijos teisės sistemoje išplėtotą Civilinio proceso kodekso 283a straipsnyje, kuris yra „procesinio pobūdžio“. Vis dėlto siekiant taikyti šios direktyvos 22 straipsnį ir atsižvelgiant į šioje nuostatoje vartojamų sąvokų autonominį pobūdį, galutinį į tos direktyvos taikymo sritį galinčių patekti nuostatų pobūdžio kvalifikavimą turi atlikti Teisingumo Teismas.

57. Nors galima argumentuoti, kad Direktyvos 2014/104 nuostatos dėl įrodymų atskleidimo įgyvendinant Sąjungos konkurencijos taisykles dalyvaujantiems ūkio subjektams suteikia tam tikrų teisių, vis dėlto šios teisės gali būti įgyvendinamos tik nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje ir iš esmės tai yra procesinės priemonės, šiam teismui leidžiančios nustatyti faktines aplinkybes, kuriomis remiasi bylos šalys. Bent tam tikrais atvejais tai pasakytina ir dėl reikalavimo atskleisti įrodymus, faktiškai pateikto anksčiau nei reikalavimas atlyginti žalą [22].

58. Vadinasi, Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis *ratione temporis* taikytina pagrindinėje byloje.

C. Dėl esmės

1. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir suinteresuotųjų asmenų pozicijos

59. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo aiškinimo, pagal kurį Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis susijusi tik su anksčiau egzistavusiais įrodymais, argumentus ir šį aiškinimą paneigiančius argumentus.

60. Pirma, dėl aiškinimo, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis susijusi tik su anksčiau egzistavusiais įrodymais, jis pirmiausia tvirtina, kad šį požiūrį patvirtina šios nuostatos formuluotė ir šios direktyvos 14 konstatuojamojoje dalyje esantys paaiškinimai. Šioje nuostatoje ir šioje konstatuojamojoje dalyje kalbama apie atsakovo ar trečiosios šalies turimus įrodymus.

61. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tvirtina, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 2 dalyje nurodytas tam tikrų įrodymų ar svarbių įrodymų kategorijų, apibrėžtų pagrįstai turimais faktais, pateikimas. Šios direktyvos 16 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad įrodymų kategorija turi būti nustatoma nurodant, be kita ko, laikotarpį, per kurį prašomi dokumentai parengti.

[22] Žinoma, tam tikri mokslininkai mano, kad anksčiau nei reikalavimas atlyginti žalą pateiktas prašymas atskleisti įrodymus nėra procesinio pobūdžio, nes jis suteikia teisę reikalauti pateikti įrodymus nagrinėjant konkrečią bylą. Žr., be kita ko, Kirst, P. „The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe“, *European Competition Journal*, 2020, 16 t., Nr. 1, p. 113 ir 114. Vis dėlto šis požiūris, priešingai, nei siūlau šios išvados 38–43 punktuose, grindžiamas prielaida, kad anksčiau nei reikalavimas atlyginti žalą pateiktas prašymas atskleisti įrodymus nepatenka į Direktyvos 2014/104 taikymo sritį.

62. Trečia, jis pažymi, kad Direktyvoje 2014/104 nurodytas ne „informacijos“ atskleidimas, o „įrodymų“ atskleidimas.

63. Šiuo klausimu Nyderlandų vyriausybė, remdamasi keliomis Direktyvos 2014/104 konstatuojamosiomis dalimis [23] ir direktyvos pasiūlymu [24], tvirtina, kad ši direktyva susijusi tik su egzistuojančių įrodymų arba bylos šalies arba trečiųjų šalių turimų įrodymų atskleidimu.

64. Atsakovės pagrindinėje byloje palaiko šį aiškinimą dėl tų pačių priežasčių, kurias nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Be to, jos teigia, kad pagal Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 8 dalį valstybės narės gali nustatyti taisykles, pagal kurias būtų atskleidžiama daugiau įrodymų. Anot atsakovių pagrindinėje byloje, Ispanijos teisės aktų leidėjas nepasinaudojo šia galimybe leisti teikti prašymus atskleisti neegzistuojančius įrodymus.

65. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo argumentai, kuriais palaikomas aiškinimas, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis apima ir *ex novo* parengtus įrodymus, grindžiami šios nuostatos teleologiniu ir sisteminiu aiškinimais. Pirma, šio teismo nuomone, įrodymų atskleidimo sistemos ribojimas gali pažeisti teisę į visišką žalos atlyginimą ir veiksmingumo principą. Antra, šios direktyvos taisyklės dėl įrodymų atskleidimo sąnaudų ir išlaidų (kaip vienas iš proporcingumo principo elementų) sprendžiant dėl prašymo atskleisti įrodymus gali reikšti, kad atskleisti įrodymus prašoma šalis turi parengti naują dokumentą.

66. Atsakovės pagrindinėje byloje, Ispanijos vyriausybė ir Komisija, be kita ko, dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų priežasčių palaiko šį aiškinimą.

2. Dėl pažodinio aiškinimo

67. Iš esmės Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodyta, kad asmuo, manantis, kad jo teisės pažeistos dėl konkurencijos teisės pažeidimo, gali prašyti atskleisti atsakovo ar trečiosios šalies turimus svarbius įrodymus. Šios nuostatos antrame sakinyje numatyta, kad atsakovas turi galėti prašyti, kad būtų nurodyta ieškovui arba trečiajai šaliai atskleisti svarbius įrodymus, ir nepatikslinta, kad tai turi būti jų turimi įrodymai.

68. Dėl Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies galima manyti, kad ieškovų pateikti prašymai, nurodyti šios nuostatos pirmame sakinyje, gali būti teikiami tik dėl jau egzistuojančių įrodymų. Iš tikrųjų aiškinant pažodžiui, skirtingai, nei antrajame sakinyje nurodyti atsakovų prašymai, ieškovų prašymai, atrodo, turi būti susiję su kito asmens turimais įrodymais.

69. Vis dėlto šį aiškinimą paneigia Direktyvos 2014/104 15 ir 39 konstatuojamosios dalys ir, priešingai, nei teigia Nyderlandų vyriausybė, jo visiškai nepatvirtina šios direktyvos 14 ir 28 konstatuojamosios dalys.

[23] Kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, darydama nuorodą į Direktyvos 2014/104 14 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta, kad „įrodymus, reikalingus reikalavimui atlyginti žalą pagrįsti, dažnai turi vien tik priešinga ginčo šalis arba trečiosios šalys, o ieškovui jie nėra pakankamai žinomi“, Nyderlandų vyriausybė priduria, kad pagal šios direktyvos 28 konstatuojamąją dalį nagrinėdami ieškinius dėl žalos atlyginimo nacionaliniai teismai turėtų turėti galimybę bet kuriuo metu nurodyti atskleisti įrodymus, „egzistuojančius“ nepriklausomai nuo konkurencijos institucijos nagrinėjamos bylos. Be to, ši vyriausybė daro nuorodą į tos direktyvos 39 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta, kad įrodinėjimo pareiga neturėtų daryti poveikio pažeidėjo galimybei naudotis kitais „nei jo turimi įrodymais, pavyzdžiui, įrodymais, kurie jau gauti nagrinėjant ieškinį, ar įrodymais, kuriuos turi kitos šalys arba trečiosios šalys“.

[24] Nyderlandų vyriausybė remiasi Direktyvos 2014/104 projektu [pasiūlymu], kuriame Komisija nurodė, kad „tik teisėjai gali nurodyti atskleisti priešingos ginčo šalies arba trečiosios šalies žinioje esančius įrodymus, kuriems taikoma griežta ir aktyvi būtinumo, masto ir proporcingumo teisminė kontrolė“.

70. Visų pirma, viena vertus, Direktyvos 2014/104 15 konstatuojamojoje dalyje dėl turimų įrodymų neišskiriami ieškovo pateikti prašymai ir atsakovo pateikti prašymai („kad ieškovams būtų suteikta teisė siekti, kad būtų atskleisti su jų ieškiniu susiję įrodymai, nereikalaujant nurodyti individualių įrodymų elementų, <…> ir atsakovams, kad jie galėtų prašyti ieškovų atskleisti įrodymus“). Kita vertus, šios direktyvos 39 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad pažeidėjas turi turėti galimybę naudotis įrodymais, kuriuos „turi“ kitos šalys arba trečiosios šalys.

71. Antra, Direktyvos 2014/104 39 konstatuojamoji dalis nėra išsami, nes joje nurodyta galimybė naudotis „kitais nei [pažeidėjo turimi] įrodymais, *pavyzdžiui*, įrodymais, kurie jau gauti nagrinėjant ieškinį, ar įrodymais, kuriuos turi kitos šalys arba trečiosios šalys“ [25]. Bet kuriuo atveju nuorodą į kitos šalies ar trečiųjų šalių turimus įrodymus, regis, lemia noras ne riboti įrodymus, kuriuos galima prašyti atskleisti, o sujungti pažeidėjo turimus įrodymus ir kitų asmenų turimus įrodymus.

72. Trečia, žinoma, Direktyvos 2014/104 14 konstatuojamojoje dalyje, kiek tai susiję su būtinais reikalavimo atlyginti žalą pagrįstumą patvirtinančiais įrodymais, nurodyta, kad ne visada, bet „dažnai“ įrodymus turi tik priešinga ginčo šalis arba trečiosios šalys. Šiuo atveju tai yra pavyzdys, vėliau naudojamas siekiant išdėstyti problemą, kuriai išspręsti skirta Direktyva 2014/104. Iš tikrųjų iš 14 konstatuojamosios dalies matyti, kad griežti teisiniai reikalavimai ieškovams išsamiai pateikti visus jų bylos faktus ieškinio nagrinėjimo pradžioje kartu su tiksliai įvardytais patvirtinamaisiais įrodymais gali nepagrįstai trukdyti veiksmingai pasinaudoti teise į žalos atlyginimą. Bet kuriuo atveju atrodo, kad ši konstatuojamoji dalis veikiau pagrindžia tai, kad į šį prejudicinį klausimą reikia pateikti teigiamą atsakymą.

73. Ketvirta, Direktyvos 2014/104 28 konstatuojamojoje dalyje, susijusioje su jos 6 straipsnio 9 dalimi, kalbant apie kitus nei šios direktyvos 6 straipsnio 5 ir 6 dalyse nurodyti įrodymai, vartojama formuluotė „įrodym[ai], egzistuojan[tys] nepriklausomai nuo konkurencijos institucijos iškeltos bylos“. Taigi tai yra bet kurie įrodymai, kuriuos pagal tą direktyvą savaime nedraudžiama atskleisti, remiantis šiomis nuostatomis, dėl viešojo konkurencijos teisės įgyvendinimo užtikrinimo intereso [26].

74. Taigi atsakymui į šį prejudicinį klausimą pateikti nepakanka atskirai išnagrinėti Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies ir jos konstatuojamųjų dalių, kiek jos susijusios su šios nuostatos keliama problematika.

75. Direktyvoje 2014/104 pateiktos kelios apibrėžtys, kurias reikia taikyti jos nuostatų, visų pirma 5 straipsnio 1 dalies dėl svarbių įrodymų pateikimo, prasmei nustatyti.

76. Regis, įrodymų svarba reiškia prašomo įrodymo ir reikalavimo atlyginti žalą sąsajos buvimą [27], o sąvoka „įrodymai“, kurios išaiškinimas yra esminis atsakymui į šį prejudicinį klausimą pateikti, apibrėžta Direktyvos 2014/104 2 straipsnio 13 punkte.

[25] Pasviruoju šriftu išskirta mano.

[26] Dėl tos pačios priežasties Direktyvos 2014/104 2 straipsnio 17 punkte pateiktos sąvokos „jau egzistuojanti informacija“ apibrėžtyje nėra atsakymui į šį prejudicinį klausimą pateikti naudingų elementų, nebent tarpusavyje pakeičiamų sąvokų „informacija“ ir „įrodymas“ vartojimas. Žr. šios išvados 78 punktą.

[27] Žr. Direktyvos 2014/104 15 konstatuojamosios dalies antrą sakinį, kuriame nurodyta: „kadangi konkurencijos teisės pažeidimų byloms būdinga informacijos asimetrija, tikslinga užtikrinti, kad ieškovams būtų suteikta teisė siekti, kad būtų atskleisti *su jų ieškiniu susiję* įrodymai, nereikalaujant nurodyti individualių įrodymų elementų“ (pasviruoju šriftu išskirta mano).

77. Vadovaujantis šia apibrėžtimi „įrodymai“ – „visų rūšių įrodymai [įrodinėjimo priemonės], priimtin[os] bylą nagrinėjančiam nacionaliniam teismui, visų pirma dokumentai ir visi kiti objektai, kuriuose užfiksuota informacija, nepriklausomai nuo laikmenos, kurioje ši informacija laikoma“. *A priori* atrodo, kad šioje apibrėžtyje vartojamos trys tarpusavyje pakeičiamos sąvokos, t. y. „įrodymai“, „įrodinėjimo priemonės“ ir „objektai, kuriuose užfiksuota informacija“.

78. Be to, dėl Direktyvos 2014/104 2 straipsnio 17 punkte pateiktos sąvokos „jau egzistuojanti informacija“ prie šių trijų tarpusavyje pakeičiamų sąvokų dar reikia pridėti sąvoką „informacija“. Iš tikrųjų ši sąvoka apibrėžta kaip „įrodymai“, kurie egzistuoja nepriklausomai nuo konkurencijos institucijos nagrinėjamos bylos.

79. Taigi Direktyvoje 2014/104 vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys, šioje direktyvoje tarpusavyje pakeičiamos ir vartojamos ne itin nuosekliai, taip pat neleidžia pateikti vienareikšmiško atsakymo į šį prejudicinį klausimą. Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2014/104 sąvokos „įrodymai“ ir „informacija“, atrodo, vartojamos kaip tarpusavyje pakeičiamos, šios direktyvos pažodinis aiškinimas iš esmės netrukdo jos 5 straipsnio 1 dalies, kiek ji susijusi su „[atsakovo arba trečiosios šalies] turim[ų] svarb[ių] įrodym[ų]“ atskleidimu, aiškinti taip, kad pagal tą direktyvą nacionaliniams teismams leidžiama nurodyti atskleisti dokumentus, kuriuos prašymą pateikti informacijos gavusi šalis turėtų parengti *ex novo*, apibendrindama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis. Bet kuriuo atveju aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos turinį, bet ir jos parengimo kontekstą ir teisės aktu, kurio dalis ji yra, siekiamus tikslus.

3. Dėl sisteminio aiškinimo

80. Direktyvos 2014/104 6 straipsnio „Įrodymų, įtrauktų į konkurencijos institucijos bylą, atskleidimas“ 4 dalyje nustatyta, kad spręsdami dėl šalių pateiktų prašymų nacionaliniai teismai priima nurodymus atskleisti informaciją [28].

81. Beje, remiantis Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 2 dalimi, tokiu nurodymu galima nurodyti atskleisti svarbias įrodymų kategorijas.

82. Žinoma, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas [29], pagal Direktyvos 2014/104 16 konstatuojamąją dalį tokia svarbi įrodymų kategorija turi būti nustatoma nurodant bendrus jos sudėties elementų bruožus ir šiuo klausimu nurodytas „laikotarpis, kuriuo [prašomi atskleisti dokumentai] buvo parengti“. Šioje konstatuojamojoje dalyje yra kelios nuorodos, kurios prireikus gali būti naudingos svarbiai įrodymų kategorijai nustatyti, vis dėlto jos neišsamios. Be to, joje nurodytas ir svarbios įrodymų kategorijos sudėties elementų dalykas ar turinys. Kad įvykdytų nurodymą dėl taip nustatytos įrodymų kategorijos, asmuo, kuriam skirtas nurodymas, iš esmės turi atlikti tikslinę prašomos informacijos paiešką.

[28] Pagal Direktyvos 2014/104 6 straipsnio 4 dalies b punktą „laikydamiesi 5 straipsnio 3 dalies, vertindami *nurodymo atskleisti informaciją* proporcingumą, papildomai nacionaliniai teismai įvertina <...> [tai], ar dokumentus atskleisti prašanti šalis to prašo dėl nacionaliniame teisme nagrinėjamo ieškinio dėl žalos atlyginimo“. (pasviruoju šriftu išskirta mano). Be to Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 7 dalyje patikslinta, bent jau versijoje prancūzų kalba, kad „valstybės narės užtikrina, kad, *prieš* nacionaliniam teismui pagal šį straipsnį *nurodant atskleisti įrodymus*, subjektams, kurių prašoma juos atskleisti, būtų suteikta galimybė būti išklausytiems“ (pasviruoju šriftu išskirta mano). Taigi ta nuostata patvirtina, kad Direktyvoje 2014/104 sąvokos „įrodymai“ ir „informacija“ vartojamos kaip tarpusavyje pakeičiamos. Dar svarbiau, kad ji patvirtina ir tai, kad dėl prašymų atskleisti įrodymus sprendžiantys nacionaliniai teismai nurodo atskleisti informaciją.

[29] Žr. šios išvados 61 punktą.

83. Vadovaujantis šia logika pagal Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 3 dalies b punktą nagrinėdami prašymų atskleisti informaciją proporcingumą nacionaliniai teismai turi atsižvelgti būtent į „įrodymų atskleidimo mastą ir išlaidas, ypač tenkančias susijusioms trečiosioms šalims, be kita ko, siekiant užkirsti kelią nekonkrečiai informacijos paieškai, kuri proceso šalims greičiausiai nebūtų aktuali“. Vadinasi, Sąjungos teisės aktų leidėjas atsižvelgė į tai, kad, siekiant įvykdyti nurodymą atskleisti informaciją, kartais gali būtinai reikėti atlikti užduotis, viršijančias paprastą objektų, kuriuose užfiksuota informacija, atsiuntimą.

84. Taigi kyla klausimas, ar tokia užduotis gali būti informacijos, žinių ar duomenų apibendrindamas ar klasifikavimas. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2014/104 pažodinis aiškinimas, be kita ko, dėl egzistuojančių jos kalbinių versijų skirtumų [30], neleidžia pateikti atsakymo į šį klausimą ir kad sisteminis aiškinimas tik leidžia manyti, kad atsakymas į šį klausimą turėtų būti veikiau teigiamas, toliau reikia išnagrinėti teleologinį šios direktyvos aiškinimą.

4. Dėl teleologinio aiškinimo

85. Kaip tvirtina ieškovės pagrindinėje byloje, Direktyvos 2014/104 teleologinis aiškinimas, kuriuo atsižvelgiama į jos tikslą, turi lemti išvadą, kad būtina veiksmingai taikyti konkurencijos taisykles ir šiuo tikslu šalims, kurių teisės pažeistos, suteikti veiksmingas priemones informacijos asimetrijai pašalinti. Iš tikrųjų šioje direktyvoje ne kartą nurodyti du jos tikslai: privatusis tokių taisyklių taikymo veiksmingumas [31] ir tai, kad tokia asimetrija šalinama [32].

86. Palaikydamos ieškovių pagrindinėje byloje siūlomą požiūrį Ispanijos vyriausybė ir Komisija nurodo, kad galimybė susipažinti su naudinga ir autentiška informacija atitinka būtinumą užtikrinti SESV 101 ir 102 straipsnių ir teisės į visišką žalos atlyginimą, dar kartą patvirtintos Direktyvos 2014/104 3 straipsnyje, veiksmingumą.

87. Be to, šios šalys tvirtina, kad, kaip nurodyta Direktyvos 2014/104 4 konstatuojamojoje dalyje, veiksmingų procesinių teisių gynimo priemonių poreikis atsiranda ir dėl teisės į veiksmingą teisminę apsaugą, nustatytos ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pirmoje pastraipoje.

88. Bet Nyderlandų vyriausybė teigia, jog bylos šalies ar trečiųjų šalių įpareigojimas pagal Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalį atskleisti įrodymus *ex novo* sutrikdytų ieškovo intereso gauti svarbią informaciją ir informaciją atskleidžiančio asmens interesų pusiausvyrą.

89. Vis dėlto, kadangi Direktyva 2014/104 reglamentuoja įrodymų atskleidimą, joje yra nustatytas nacionalinių teismų griežtai kontroliuojamas susiduriančių interesų palyginimo mechanizmas, ypač taikomas prašomų įrodymų svarbumui [33] ir su jų atskleidimu susijusių priemonių būtinumui

[30] Žr. šios išvados 28 išnašą.

[31] Pirmiausia žr. Direktyvos 2014/104 1 straipsnio 1 dalį, pagal kurią šia direktyva nustatomos tam tikros taisyklės, būtinos užtikrinti, kad bet kuris asmuo, patyręs žalą dėl konkurencijos teisės pažeidimo, galėtų veiksmingai pasinaudoti teise reikalauti visos kompensacijos už tą žalą.

[32] Žr. Direktyvos 2014/104 15, 46 ir 47 konstatuojamąsias dalis.

[33] Žr. šios išvados 76 punktą.

ir proporcingumui [34]. Šiuo tikslu tos direktyvos 5 straipsnyje nurodyti šios kontrolės vykdymo kriterijai. Ją vykdydami nacionaliniai teismai turi atsižvelgti ir į šalių bei trečiųjų šalių teisėtus interesus [35] ir pagrindines teises [36].

90. Teleologinio aiškinimo požiūriu dar svarbiau, kad, iš pradžių atmetus galimybę prašyti atskleisti dokumentus, šalis, gavusi prašymą pateikti informacijos, turėtų juos parengti *ex novo*, ir tai lemtų, kad tam tikrais atvejais būtų sukurtos neįveikiamos kliūtys privačiam Sąjungos konkurencijos taisyklių įgyvendinimui. Todėl Direktyvos 2014/104 tikslą pašalinti informacijos asimetriją labiau atitiktų šios galimybės suteikimas ir jos taikymo praktinis apibrėžimas nustačius, kad prašymai atskleisti įrodymus yra nagrinėjami ir centrinis vaidmuo suteikiamas nacionaliniams teismams.

91. Be to, šiuo atveju pačios atsakovės pagrindinėje byloje pritaria galimybei jų prašyti pateikti pakankamai tikslius jų sistemose esančius duomenis, laikantis būtinumo ir proporcingumo principų ir taikant tinkamą informacijos konfidencialumo apsaugą. Atskleidus šią informaciją ieškovės pagrindinėje byloje galėtų ją apdoroti taip, kaip mano, kad yra tinkama jų prašymui pagrįsti.

92. Vis dėlto gali būti, kad svarbos, proporcingumo ir būtinumo reikalavimams prieštaraujantis daugybės įrodymų pateikimas lems procesinę kliūtį ir realiai nepašalins privačiam konkurencijos taisyklių įgyvendinimui būdingos informacijos asimetrijos. Kaip tvirtina ieškovės pagrindinėje byloje, dėl neapdorotų, tik iš dalies atitinkančių prašytuosius ir tik rengėjui žinoma tvarka sujungtų dokumentų, kurių gali būti labai daug, pateikimo
Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis *de facto* gali netekti praktinio veiksmingumo. Tokiu atveju gali prireikti skirti ekspertą atlikti darbą, kurį pats dokumentų rengėjas galėjo padaryti lengviau ir mažesnėmis sąnaudomis.

93. Vadinasi, atsižvelgiant į Direktyvos 2014/104 teleologinį aiškinimą, į šį prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai.

5. Tarpinė išvada

94. Atsižvelgiant į pateiktus argumentus, turint omenyje netenkinantį pažodinio aiškinimo rezultatą ir vienareikšmiškas sisteminio ir teleologinio aiškinimo išvadas, Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad „svarbių įrodymų“, kaip tai suprantama pagal šios nuostatos pirmą sakinį, atskleidimas apima ir dokumentus, kuriuos prašymą pateikti informacijos gavusiai šaliai gali tekti parengti *ex novo* apibendrinant ar klasifikuojant turimą informaciją, žinias ar duomenis. Bet kuriuo atveju nacionaliniai teismai turi leisti atskleisti įrodymus tik tiek, kiek tai svarbu, proporcinga ir būtina, atsižvelgdami į šios šalies teisėtus interesus ir pagrindines teises.

[34] Žr. Direktyvos 2014/104 16 konstatuojamąją dalį.

[35] Pagal Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 3 dalies antrą sakinį spręsdami, ar šalies prašymas atskleisti įrodymus yra proporcingas, nacionaliniai teismai įvertina visų šalių ir susijusių trečiųjų šalių teisėtus interesus.

[36] Šiuo klausimu žr. Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 7 dalį, pagal kurią valstybės narės užtikrina, kad, prieš nacionaliniam teismui pagal šį straipsnį nurodant atskleisti įrodymus, subjektams, kurių prašoma juos atskleisti, būtų suteikta galimybė būti išklausytiems. Taip pat žr. šios direktyvos 53 konstatuojamąją dalį.

95. Tai darydami [37] nacionaliniai teismai gali atsižvelgti, pavyzdžiui, į prašomų atskleisti įrodymų laikotarpį [38], taip pat, ar yra alternatyvų, t. y. ar nurodyme atskleisti informaciją nurodytos šalies pateiktą informaciją gali apibendrinti ar suklasifikuoti ekspertas arba ją atskleisti prašiusi šalis [39].

96. Šio aiškinimo nepaneigia likę atsakovių pagrindinėje byloje ir Nyderlandų vyriausybės pateikti argumentai.

6. Dėl Komisijos įgaliojimais grindžiamo argumento

97. Atsakovės pagrindinėje byloje konstatuoja, kad viešojo konkurencijos taisyklių įgyvendinimo srityje Komisija gali tik prašyti subjektų, kurių atžvilgiu atliekamas tyrimas, pateikti turimus su juo susijusius dokumentus [40]. Šiuo atžvilgiu jos remiasi Teisingumo Teismo jurisprudencija ir išvada byloje *HeidelbergCement / Komisija*, kurioje generalinis advokatas N. Wahl nurodė, kad sąvokos „informacija“ negalima išplėsti taip, kad ji reikštų, jog iš įmonių galima reikalauti atlikti užduotis, kurios priskiriamos prie bylos medžiagos rengimo [41].

98. Atkreipiu dėmesį į šį argumentą, kurį pateikdamos atsakovės pagrindinėje byloje, atrodo, tvirtina, kad dėl įrodymų atskleidimo asmens, patyrusio žalą dėl konkurencijos teisės pažeidimo, teisės iš esmės negali būti išplėstos labiau nei Komisijos turimi įgaliojimai šios institucijos iniciatyva įgyvendinant konkurencijos teisę.

99. Pirma, vis dėlto pažymėtina, kad šie Komisijos įgaliojimai apima plačius įgaliojimus atlikti tyrimus [42] ir kad įmonės, kurių atžvilgiu atliekamas tyrimas, turi pareigą aktyviai bendradarbiauti su šia institucija.

100. Antra, jurisprudencija, kuria remiasi atsakovės pagrindinėje byloje, priimta dėl kitokios teisinės problemos, nei keliama šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą. Iš tikrųjų ji susijusi su klausimu, ar Komisija gali prašyti atskleisti įmonės, kurios atžvilgiu atliekamas tyrimas, turimus dokumentus, net jeigu jais naudojantis galima įrodyti šios įmonės antikonkurencinių veiksmų buvimą. Teisingumo Teismas į šį klausimą atsakė teigiamai. Žinoma, šis atsakymas siejamas su sąlyga, pagal kurią Komisija negali reikalauti atsakymų, kuriais įmonė būtų priversta pripažinti pažeidimo buvimą. Vis dėlto iš to negalima daryti priešingos išvados, kad visiškai negalima prašyti atskleisti dokumentų apibendrinant ar klasifikuojant jos turimą informaciją, žinias ar duomenis.

101. Trečia, iš atsakovių pagrindinėje byloje nurodytos generalinio advokato N. Wahl išvados nematyti ir to, kad Komisija visiškai negali prašyti atskleisti tokių dokumentų. Iš tikrųjų generalinis advokatas nagrinėjo teisinę problemą dėl klausimo, ar Komisija gali reikalauti, kad

[37] Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, neklausdamas dėl proporcingumo nagrinėjimo, nurodo, kad tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nuspręs, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnis aiškintinas plačiai, atsakymas į prejudicinį klausimą bus reikšmingas ir šiam nagrinėjimui, nes iš jo bus matyti proporcingumo apimtis. Todėl tik pateikiu pavyzdžių, kurie atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes gali būti naudingi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

[38] Šiuo atveju Komisija nustatė, kad nurodytą žalą lėmęs veiksnys, t. y. kartelis, egzistavo 14 metų, kiek tai susiję su atsakovėmis pagrindinėje byloje (nuo 1997 m. sausio 17 d. iki 2011 m. sausio 18 d.), o ieškovės pagrindinėje byloje prašo 28 metų laikotarpio (nuo 1990 m. sausio 1 d. iki 2018 m. birželio 30 d.) kainų sąrašo.

[39] Žr. šios išvados 92 punktą.

[40] Žr. 2006 m. birželio 29 d. Sprendimą *Komisija / SGL Carbon* (C-301/04 P, EU:C:2006:432, 41 punktas). Taip pat žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 61 punktas).

[41] Generalinio advokato N. Wahl išvada byloje *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2015:694, 106 punktas).

[42] Žr. 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 17–21 straipsnius.

įmonės teiktų informaciją pagal konkrečius ir griežtus nurodymus. Bylos, kurioje priimta ta išvada, kontekstas buvo specifinis, nes, generalinio advokato nuomone, bylos medžiagos rengimas buvo „pavestas“ atlikti tiriamajai įmonei [43]. Taigi net šiame kontekste generalinis advokatas neatmetė fakto, kad Komisija gali reikalauti informacijos, kurią ši įmonė turi apdoroti [44].

102. Vadinasi, Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies aiškinimo, pagal kurį ši nuostata apima ir *ex novo* parengtus įrodymus, negali riboti argumentai, grindžiami teiginiu, kad Komisijos įgaliojimai yra siauresni.

7. Dėl sankcijų tvarka grindžiamo argumento

103. Nyderlandų vyriausybė, remdamasi Direktyvos 2014/104 8 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta sankcija už įrodymų sunaikinimą, daro išvadą, kad tik jau egzistuojantys įrodymai gali būti svarbūs įrodymai, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį.

104. Šis argumentas manęs neįtikina. Nors iš tikrųjų neįmanoma sunaikinti neegzistuojančio įrodymo, vis dėlto galima atsisakyti atskleisti tokį įrodymą ir tam tikrais atvejais nevykdyti nacionalinio teismo nurodymo atskleisti įrodymus – ši situacija nurodyta Direktyvos 2014/104 8 straipsnio 1 dalies a punkte. Taigi negalima pateikti argumento, kad šioje direktyvoje nėra sankcijų, taikomų už *ex novo* parengtinus įrodymus, ir daryti išvados, kad tokių įrodymų neapima šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalis.

105. Nepaneigdamas pirma pateiktų papildomų pastabų dėl atsakovių pagrindinėje byloje ir Nyderlandų vyriausybės išplėtotų argumentų, vis dėlto laikausi nuomonės, kurią išdėsčiau šios išvados 94 punkte.

VI. Išvada

106. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į vienintelį *Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 7, Ispanija) pateiktą prejudicinį klausimą:

2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo, 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad „svarbių įrodymų“, kaip tai suprantama pagal šios nuostatos pirmą sakinį, atskleidimas apima ir dokumentus, kuriuos prašymą pateikti informacijos gavusiai šaliai gali tekti parengti *ex novo* apibendrinant ir klasifikuojant turimą informaciją, žinias ar duomenis.

Bet kuriuo atveju nacionaliniai teismai turi leisti atskleisti įrodymus tik tiek, kiek tai svarbu, proporcinga ir būtina, atsižvelgdami į šios šalies teisėtus interesus ir pagrindines teises.

[43] Žr. generalinio advokato N. Wahl išvadą byloje *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2015:694, 122 punktas).

[44] Žr. generalinio advokato N. Wahl išvadą byloje *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2015:694, 117 punktas).